

ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

: กรณีศึกษาพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)

A STUDY OF THE MONK ROLES IN SOCIAL DEVELOPMENT

IN BUDDHIST WAYS : A CASE STUDY OF

PHRAKHRUPRAPATTHAMMAWITHAN (MING PAPATSARO)

สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

พระครูอรุณสิงหธรรม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา 2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของ พระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) 3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและศึกษาภาคสนามโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูล 29 รูป/คน จำแนกเป็น พระสังฆาธิการ 15 รูป และปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 14 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

จากการศึกษา พบว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาเน้นที่การพัฒนาคน เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงงมงาย มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคม ได้แก่ หลักกรรม คือ ความเพียรหรือความพยายาม หลัก

ไตรสิกขา คือ การพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาให้ดียิ่งขึ้น หลักอัมปมาทะ คือ การไม่รอเวลาและไม่ประมาท และหลักอิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้ คือ การพึ่งตนเองและเป็นอิสระ แนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของ พระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่งปกสุสโร) ท่านมีความเมตตาอนุเคราะห์ประชาชนที่เอื้ออำนวยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 ทั้ง 6 ประการ คือ 1) การปกครอง การจัดระบบความเป็นอยู่ของหมู่สงฆ์ ให้อยู่ในพระธรรมวินัย ระเบียบของวัด อาณัติและกฎหมายของคณะสงฆ์ 2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เน้นการอบรม สั่งสอนทางธรรม เพื่อแสดงเมตตาอนุเคราะห์ต่อชาวโลกทั้งปวง 3) การสาธารณูปการที่เกื้อกูลต่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ 4) การศึกษาสงเคราะห์ แก่เยาวชนในระดับก่อนวัยเรียน และมอบทุนส่งเสริมให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 5) การศาสนสถาน โดยการให้จัดการศึกษาด้านวิชาการด้านพระปริยัติธรรมให้แก่พระสงฆ์สามเณรภายในวัด และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ คือ ภาระบวการสงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติภัย และสาธารณภัยต่างๆ โดยท่านมีวิธีคิดและภาระบวการพัฒนาศังคม โดยใช้หลัก 8 ส. ได้แก่ 1) ส. สงฆ์ คือ การพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด และในเจตปกรອງของตนให้มีปริมาณและมีคุณภาพ 2) ส. สัตบุรุษ คือ การระดมกำลังพัฒนาคุณภาพชีวิตของสัตบุรุษ คือ ประชาชนรอบ ๆ วัดให้มีจิตใจสำนึกที่ดียิ่ง รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์และสามเณร 3) ส. เสนาสนะ พัฒนาให้วัดทั้งในส่วนศาสนสถาน และศาสนวัตถุให้เป็นวัดเป็นอาวาส มีเขตพุทธาวาส ธรรมาวาส และสังฆาวาส เป็นต้น 4) ส. สมบัติวัด คือ การพัฒนาการเก็บรักษา การใช้สอยและการจำหน่ายทรัพย์สินต่าง ๆ ของวัด ให้มีการจัดทำหลักฐาน การบัญชีที่ดิน ทรัพย์สินเงินทองให้ถูกต้องชัดเจน 5) ส. สมณธรรม คือ การจัดให้วัดมีกิจกรรม และพิธีกรรมที่เกื้อหนุนในการประพฤติวัตรปฏิบัติ เช่น การศึกษาพระธรรมวินัย ทำวัตรสวดมนต์ เข้าเฝ้าฯ ลงพระอุโบสถ แสดงอาบัติชำระศีลาจารวัตร ให้หมดจด อยู่กตปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา ทำให้จิตใจสงบ เข้าพบรับโอวาทและปฏิบัติบำรุงพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ออกบิณฑบาต ปัดกวาดวัดให้ร่มรื่นสมกับบรมณีย์สถานแหล่งปลูกฝังความดีของประชาชน 6) ส. สังฆาธิการ คือ การพัฒนางานคณะสงฆ์ โดยช่วยกันรับทราบและรับผิดชอบ จัดให้วัดเสนองานนโยบายของทางรัฐบาลและคณะสงฆ์ ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ และสาธารณสงเคราะห์ 7) ส. สวัสดิการ คือ การจัดให้วัดระดมทุน จัดตั้ง

กองทุนหรือมูลนิธิสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรภายในวัดให้ได้รับความสะดวกสบายตามสมควร ร่วมสนับสนุนกิจการสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนด้วยความเต็มใจในทุกกรณี และ 8) ส. สาธารณสงเคราะห์ คือ การพัฒนาการสังคมสงเคราะห์ในส่วนของพระสงฆ์และร่วมรับสนองนโยบายของรัฐบาล ด้วยการช่วยรณรงค์คุณภาพชีวิต พิชิตปัญหาความยากจน ความเจ็บไข้ ความไม่รู้และให้การสงเคราะห์ประชาชนในอุบัติภัย วิทยาศาสตร์ และสาขารณภัยต่างๆ

คำสำคัญ : บทบาทพระสงฆ์ การพัฒนา

ABSTRACT

“A study of the monk roles in social development in Buddhist ways : A case study of Phrakrupapatthammawithan (Ming Papatsaro), Chief of the ecclesiastical sub-district of Muang-Ngam, Singhanakhon district, Songkhla province. The thesis title on “A study of the monk roles in social development in Buddhist ways : A case study of Phrakrupapatthammawithan (Ming Papatsaro), The objectives were as follows 1) To study the concept on social development according to Buddhist approaches, 2) To study the concept on social development according to Buddhist approaches of Phrakrupapatthammawithan (Ming Papatsaro) and 3) To analyses the role on social development according to Buddhist approaches of Phrakrupapatthammawithan (Ming Papatsaro). The researcher tried to study on document and field study by indept interview, the samples were about 29 persons can divided as follows; 15 ecclesiastics, 14 local scholars, and give some suggestions.

The findings were as follows.

The concept on social development according to Buddhist approaches to emphasize on man development for stronger in physical, mind and wisdom by conduct of good moral, to live on Sacca base on truth, without ignorance, to have self-sufficiency, helping own self for stand on own self and to live happily,

the Dhamma principle for applying in social development i.e. Karma principle means to try or effort, Tri-sikkha means behavioral development, mind development and wisdom development, Appamada principle means no waiting time and carelessness and freedom principle for self living i.e. own self living and freedom. The concept on social development according to Buddhist approaches of Phrakrupapattammawithan (Ming Papatsaro) he was kind on people which followed up the Sangha's act B.E. 2535 which compound in six categories i.e. 1) Ruling to set the living of sangha for regarding on Vinaya temple's rules, orders and Sangha's laws. 2) The Buddhism dissemination which emphasized on Dhamma training for expression of kindness on general people. 3) public service providing which regarded on public sacrifice and social development in many aspects. 4) educational welfare to pre-nursery and having scholar for higher education. 5) religious places, to have the academic school in Phrapariyattithamma study for monks and novices in the temple. 6) public welfare ; to help people who faced on disaster by applying on 8s, i.e. 1) Sangha means to develop monks and novice in the temple and out of temple for more quantity and quality. 2) Sattapurisa means to develop the life quality of scholars around the temple for consciousness on thinking, doing, resolving, responsibility to Buddhism with Sangha. 3) Senasana means to develop religious places, religious things, to have Buddha area, Dhamma area and Sangha area etc. 4) Sombatwat means contaminance, development, applying and to be solved of religious things, to be registered the religious things, land, and wealth as clear and clear. 5) Samana Dhamma means to have religious activities and rituals which regarded on Sangha's affairs i.e. Dhamma Vinaya study, daily praying, Patimokha praying, to express the offence for purifying, meditation, Dhamma training, to look after the preceptor, armgathering (armsfood), to be clean and clear temple as the place for good training of people. 6) Sangadhikara means ecclesiastics i.e. to

develop the Sangha's affair by understanding and responsibility, to be co-operated between temple's work and government's policy and Sangha's policy i.e. ruling, religious education, public service providing, dissemination, educational welfare and public welfare. 7) Sawasdikara means to be collected budget for Sangha foundation registration for accommodation of monks and novices in temple and service providing to social welfare both government and private sectors as satisfy and 8) Sadharanasangaha co-operated with government's policy by campaigning on life quality, to be solved the poverty, sick, ignor and to be helped people in the cases of disasters etc.

บทนำ

สถาบันทางพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในการให้ความช่วยเหลือ ต่อสังคมไทยตลอดมา โดยมีส่วนร่วมในการกลมเกลียวจิตใจและลักษณะนิสัยของคนไทย ตลอดจน การให้บริการตามความจำเป็น สถาบันทางศาสนามีส่วนช่วยในการแก้ปัญหาทางสังคมให้แก่เรามาแล้วอย่างมาก แม้กระทั่งในปัจจุบันความสำคัญในประการดังกล่าวก็คงมีอยู่ พระสงฆ์กับวัดยังต้องรับภาระหน้าที่ในการช่วยเหลือชุมชนตลอดไป กล่าวได้ว่า หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นหลักสำคัญในวัฒนธรรมไทย เหตุการณ์สำคัญๆ ในชีวิตประจำวันเกือบทั้งหมดของคนไทยมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมและพิธีกรรมทางศาสนาพุทธ นอกจากนั้น พระสงฆ์ยังมีหน้าที่และความผูกพันกับชุมชนทั้งหลักธรรมและคุณธรรม ซึ่งจะกล่าวสรุปได้ว่าหน้าที่และความผูกพันทางสังคมของพระสงฆ์เกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543) คือ

1. การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
2. สภาวะและเหตุการณ์ภายในสังคม ย่อมมีผลเกี่ยวกับการบำเพ็ญธรรมของสงฆ์
3. โดยคุณธรรม คือ เมตตา กรุณา พระสงฆ์จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์

พระสงฆ์เป็นผู้นำท้องถิ่นที่สำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น เพราะพระสงฆ์เป็นผู้ที่ประชาชนเคารพนับถือ เป็นที่พึ่งของประชาชนในทางศาสนา มีบทบาทในการรวบรวมประชาชนให้เป็นปึกแผ่น นำประชาชนสละแรงงานร่วมก่อสร้างสาธารณสมบัติของวัดและ

หมู่บ้าน อบรมประชาชนให้รู้จักการเสียสละเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม นอกจากนั้น พระสงฆ์ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนได้ โดยพระสงฆ์แนะนำประชาชนได้ตามหลักแห่ง พระพุทธศาสนา โดยเน้นให้ปฏิบัติตนตามวิธีการพัฒนาสังคม โดยยึดเป้าหมาย 6 ประการ (พวง สุวรรณรัฐ, 2553) คือ

1. ส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ในทางศาสนานั้นสอน ให้คนรู้จักอดทน มีความขยันหมั่นเพียร และชวนชวายทำตนให้เป็นที่พึ่งแห่งตนเอง ให้แต่ละ คนแต่ละครอบครัวพึ่งตัวเองได้ ประชาชนมีโอกาสที่จะเลือกอาชีพได้ตามความสามารถและ ความเหมาะสมงานพัฒนาสังคมมุ่งส่งเสริมช่วยเหลือประชาชนให้รู้จักช่วยตนเอง

2. ส่งเสริมการสร้างสาธารณสมบัติ การพัฒนาสังคมเป็นขบวนการที่มุ่งให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการกระตุ้นยั่วยุให้ ประชาชนเกิดความคิดริเริ่ม และรับผิดชอบในการทำงานพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

3. ส่งเสริมการอนามัยและสุขภาพิบาล พระสงฆ์เป็นแบบอย่างแก่ประชาชนอยู่แล้วใน เรื่องความสะอาด ความเป็นระเบียบ

4. ส่งเสริมการศึกษาและสันตนาการ งานพัฒนาสังคมมุ่งพัฒนาตัวตนเป็นสำคัญ ส่วน การสร้างสาธารณสมบัติเป็นงานที่จะอำนวยประโยชน์แก่สังคมเพียงชั่วคราว โครงการสำคัญ

5. ส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น การพัฒนาชุมชนนั้นแม้จะ เป็นการสร้างความเจริญให้แก่สังคม ในส่วนที่เป็นประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นก็จะได้รับการ ส่งเสริมและฟื้นฟูให้ดีขึ้น

6. ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การปกครองตนเองนับเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดของ การพัฒนาชุมชน นับเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา

จึงกล่าวได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนการพัฒนาสังคมและ สังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การให้การศึกษา การบริการสังคมหรือการสงเคราะห์ประชาชน การส่งเสริมอาชีพ ตลอดจนการส่งเสริมวัฒนธรรมประจำชาติ การเผยแผ่พระธรรมคำสอนของ ศาสนาให้สังคมได้ยึดถือปฏิบัติจึงเป็นประโยชน์แก่ตนและส่วนร่วม ทำให้สังคมมีระเบียบ มี ความสามัคคีเป็นแนวทางที่จะช่วยพัฒนาสังคมได้เป็นอย่างดี เมื่อพระสงฆ์มีความรู้ ความสามารถ ได้เข้ามามีบทบาทในการช่วยพัฒนาสังคม ทำหน้าที่ในการพัฒนาตน พัฒนา องค์กร ในรูปแบบที่หลากหลาย เมื่อมีการศึกษาถึงชีวประวัติของพระครูประกาศธรรมวิธานที่

ทำหน้าที่ในการพัฒนาสังคม ย่อมเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่คณะสงฆ์ เป็นการเชิดชูเกียรติประวัติให้แก่พระสงฆ์ เนื่องจากบางครั้งผลงานที่พระสงฆ์ประสบความสำเร็จเป็นบางรูปในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและได้รับการยอมรับในการพัฒนาสังคมอยู่ เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาว่า อะไรคือสาเหตุสำคัญทำให้พระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) ได้รับการยอมรับจึงมีการเข้าไปศึกษาชีวิตและผลงานของท่านในด้านการพัฒนาสังคม บทบาทสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อพระสงฆ์ และบุคคลโดยทั่วไปได้นำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้อยู่คู่โลกตลอดกาล ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา : กรณีศึกษาพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา และให้บรรล่วัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) แก่หน่วยงานผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา
2. เพื่อศึกษาแนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับเถรวาทภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อรรถกถา ฎีกา ปกรณ์วิเสส
2. ศึกษาเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลงานของพระครูประภัสร์ธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)

3. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) พระครูประกาศธรรมวิธาน(มิ่ง ปภสฺสโร) ผู้ทรงคุณวุฒิพระสงฆ์ 15 รูป คฤหัสถ์ 14 คน
4. อุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ วิทยุทัศน์(วิดีโอ) บันทึกภาพและเทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์
6. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา

การพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา เน้นที่การพัฒนาคน เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญา โดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงมกมาย มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาสังคม ได้แก่ หลักกรรม คือ ความเพียรหรือความพยายาม หลักไตรสิกขา คือ การพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญาให้ดียิ่งขึ้น หลักอภัยมาทะ คือ การไม่รอเวลาและไม่ประมาท และหลักอิสรภาพแห่งการพึ่งตนได้ คือ การพึ่งตนเองและเป็นอิสระ

2. แนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)

แนวคิดการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) ท่านมีความเมตตาอนุเคราะห์ประชาชนที่เฝ้าอำนาจตาม ลักษณะงานตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2535 ทั้ง 6 ประการ คือ 1) การปกครอง การจัดระบบความเป็นอยู่ของหมู่สงฆ์ (รวมทั้งศิษย์และคนในวัด) ให้อยู่ในพระธรรมวินัย ระเบียบของวัด อาณัติ และกฎหมายของคณะสงฆ์ เน้นการบำบัดทุกข์บำรุงสุขเป็นหลัก 2) การเผยแผ่ การประกาศพระพุทธศาสนา เน้นการอบรมสั่งสอนทางธรรม เพื่อแสดงเมตตาอนุเคราะห์ต่อชาวโลกทั้งปวง 3) การสาธารณูปการ คือ งานที่เกื้อกูลต่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์โดยเน้นกิจกรรมการพัฒนาสังคมในด้านต่าง ๆ 4) การศึกษาสงเคราะห์ คือ การส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษาแก่เยาวชนในระดับก่อนวัยเรียน โดยเปิดให้มีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนขึ้น และมอบทุนส่งเสริม

ให้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น 5) การศาสนสถาน คือการให้จัดการศึกษาด้านวิชาการให้แก่ พระสงฆ์สามเณรภายในวัด ทั้งหลักสูตรไตรสิกขา หลักสูตรพระปริยัติธรรม (หลักสูตรเก่า) หลักสูตรปริยัติธรรม (หลักสูตรใหม่) และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ คือ กระบวนการ สงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติจากวินาศภัย อุบัติภัย และสาธารณภัย วิธีคิดและ กระบวนการพัฒนาสังคมของท่านพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) ซึ่งท่านได้ใช้ หลักการพัฒนาสังคม 8 ส. ได้แก่ 1) ส. สงฆ์ คือ การพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรภายในวัด และในเขตปกครองของตนให้มีปริมาณและมีคุณภาพตามพระธรรมวินัย โดยการเตรียมตัวให้ พร้อม ฝึกซ้อมการปฏิบัติธรรม นำพัฒนาและปรึกษากิจได้ทุกกรณี 2) ส. สัตบุรุษ คือ การระดม กำลังพัฒนาคุณภาพชีวิตของสัตบุรุษ คือ ประชาชนรอบ ๆ วัดให้มีจิตใจสำนึกที่ดียิ่งรู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหา รู้จักรับผิดชอบต่อพระพุทธศาสนาร่วมกับพระสงฆ์และสามเณร 3) ส. เสนาสนะ พัฒนาให้วัดทั้งในส่วนศาสนสถาน และศาสนวัตถุให้เป็นวัดเป็นอาวาส มีเขตพุทธ วาส ธรรมาวาส และสังฆาวาส เป็นต้น 4) ส. สมบัติวัด คือ การพัฒนาการเก็บรักษา การใช้สอย และการจำหน่ายทรัพย์สินต่าง ๆ ของวัด ให้มีการจัดทำหลักฐาน การบัญชีที่ดิน ทรัพย์สินเงิน ทองให้ถูกต้องชัดเจน 5) ส. สมณธรรม คือ การจัดให้วัดมีกิจวัตร กิจกรรม และพิธีกรรมที่ เกื้อหนุนใน การประพฤติวัตรปฏิบัติ เช่น การศึกษาพระธรรมวินัย ทำวัตรสวดมนต์เข้าเฝ้าฯ ลง พระอุโบสถ แสดงอาบัติชำระศีลาจารวัตร ให้หมดจด อยู่กลดปฏิบัติธรรมเจริญสมาธิภาวนา ทำ ให้จิตใจสงบ เข้าพบ รับโอวาทและปฏิบัติบำรุงพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ออกบิณฑบาต ปิดกวาด วัดให้ร่มรื่นสมกับรมณีสถานแหล่งปลูกฝังความดีของประชาชน 6) ส. สังฆาธิการ คือ การ พัฒนางานคณะสงฆ์ โดยช่วยกันรับทราบและรับผิดชอบ จัดให้วัดเสนองานนโยบายของทาง รัฐบาลและคณะสงฆ์ ทั้งการปกครอง การศาสนศึกษา การสาธารณูปการ การเผยแผ่ การศึกษา สงเคราะห์ และสาธารณสงเคราะห์ 7) ส. สวัสดิการ คือ การจัดให้วัดระดมทุน จัดตั้งกองทุน หรือมูลนิธิสงเคราะห์พระสงฆ์ สามเณรภายในวัดให้ได้รับความสะดวกสบายตามสมควร ร่วม สนับสนุนกิจการสังคมสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนด้วยความเต็มใจในทุกกรณี และ 8) ส. สาธารณสงเคราะห์ คือ การพัฒนาการสังคมสงเคราะห์ในส่วนของพระสงฆ์และร่วมรับสนอง นโยบายของรัฐบาล ด้วยการช่วยรณรงค์คุณภาพชีวิต พิชิตปัญหาความยากจน ความเจ็บไข้ ความไม่รู้และให้การสงเคราะห์ประชาชนในอุบัติภัย วินาศภัย และสาธารณภัยต่างๆ

3. วิเคราะห์บทบาทการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนาของพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)

บทบาทการพัฒนาสังคมของพระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) คุณลักษณะตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น เป็นนักพัฒนาที่มีวิสัยทัศน์ (จักขูมา) เอาการเอางาน จัดการธุระได้ดีมีความชำนาญในการทำงาน (วิรุโธ) ถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยของความเป็นนักพัฒนาและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย (นิสสยสัมปันโน) จึงทำให้เป็นผู้ที่เจริญงอกงาม เป็นประโยชน์ที่พึงได้จากพระพุทธศาสนาและเป็นประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไป ในการได้รับเกียรติ ความไว้วางใจให้ทำบทบาทของพระสงฆ์ตามหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน อันเป็นกิจการงานคณะสงฆ์ และงานอื่นที่ได้ดำเนินการโดยเฉพาะด้านการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา เช่น การร่วมมือ ประสานงานกันเพื่อให้เกิดผลงานที่ดี พระครูประกาศธรรมวิธาน ท่านเป็นพระที่มีอัธยาศัยดี มีความเป็นกันเอง กับทุกคน สร้างความอบอุ่นใจ ในเนื้องาน คิดเร็ว ทำเร็ว แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว ไม่เคร่งเครียดกับกฎกติกาหรือเวลามาก หรือปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ตามความเหมาะสมทำงานเพื่อส่วนรวมสร้างความสามัคคีให้กับชุมชนเน้นการร่วมมือประสานงานกัน เพื่อให้เกิดผลงานที่ดี การทำงานของท่านมักมองอนาคตวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนา ท่าน จะมองถึงวิธีการทำงานให้เกิดความสะดวก ทั้งเนื้องานและคนทำงาน แต่ทุกงานก็จะเสร็จทันกำหนดเวลา ท่านจะยืดหยุ่นเรื่องเวลางานพิธีการที่มีบุคคลภายนอก หรือหลายหน่วยงานมาร่วมงาน มีการปรับสถานการณ์ตามความเหมาะสมเสมอ ด้วยท่านคิดเร็ว ทำเร็ว มีไหวพริบ จึงสามารถแก้ปัญหาได้ เรื่องของเวลาจึงไม่เป็นปัญหาสำหรับงานพิธีการ ด้วยท่านทำงานด้วยความยึดมั่นในเรื่องของเวลาเป็นสำคัญ ทุกคนต้องตรงต่อตัวเองและตรงต่อเวลาจึงจะทำให้งานที่รับผิดชอบที่สามารถบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างที่วางไว้การทำงาน ท่านจะเรียนรู้จากข้อบกพร่องและนำไปปรับปรุงแก้ไข ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกับข้อมูลจากการวิเคราะห์นี้หลังเสร็จสิ้นงานทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นผลจากการประเมินงานแบบเอกสารหรือการประเมินด้วยตัวท่านเอง เมื่อพบข้อผิดพลาด แม้จะแก้ไขสถานการณ์นั้นได้ พระครูประกาศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) จะไม่ดุหรือตำหนิผู้ทำงานให้เสียใจ ท่านจะให้คำแนะนำเพื่อให้แก้ไขในงานครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. **การพัฒนาในด้านสังคม** พระสงฆ์ผู้บริหารจะต้องมีความพร้อมในการปกครองบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการพัฒนาสังคมตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องปกครองแบบธรรมาธิปไตย รู้จักแบ่งปันลาภที่เกิดขึ้นให้กับผู้ปกครอง เจริญไพเราะเหมาะกับสมณสาธูป บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม วางตนเสมอต้นเสมอปลายตามหลักสังคหวัตถุ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นต้องใช้หลักของอริกถัมสมณะในการแก้ปัญหาและอีกประการหนึ่งที่สำคัญคือ เมื่อได้มอบหมายแบ่งหน้าที่ให้แต่ละส่วนงานอย่างชัดเจนแล้วหากเกิดปัญหาขึ้นในส่วนงานหนึ่ง ซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนอื่น ๆ ไม่ควรเรียกประชุมสงฆ์ทั้งหมดควรแก้ไขในส่วนงานนั้นๆ มิฉะนั้นจะเป็นการประจานในส่วนงานอื่นๆได้รับรู้ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนงานนั้น หหมดกำลังใจในการทำงาน และไม่ควรมองจุดด้อยของผู้ร่วมงานควรมองหาจุดเด่นของเขาและใช้จุดเด่นนั้นให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

2. **การพัฒนาสังคมในด้านเศรษฐกิจ** การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ให้ทุกคนเข้าใจด้วยการใช้สถานที่ของวัดเป็นหน่วยอบรมหรือให้ความรู้แก่ประชาชนในบริเวณที่อยู่รอบวัดให้รู้จักใช้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจที่ว่า ดีพอ พอเพียงและพอประมาณในการดำรงชีพของตน

3. **การพัฒนาสังคมในด้านการเมือง** ควรเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับความรัก ความสามัคคีของคนในชาติเพื่อทำให้สังคมเกิดความเข้มแข็งทั้งในด้านการเมือง การปกครอง และสังคมอยู่กันอย่างพึ่งพาอาศัยกันและกัน ไม่เกิดความแตกแยกในสังคม โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ให้ฝ่ายบ้านเมืองด้วยการสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสังคมของตน

4. **การพัฒนาสังคมในด้านวัฒนธรรม** วัฒนธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี พระสงฆ์ควรทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีนี้เอาไว้ เพื่อให้เป็นที่แบบอย่างที่ดีของสังคมโดยการเป็นศูนย์กลางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมเอาไว้ ทั้งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น และภูมิปัญญาต่าง ๆ เอาไว้ไม่ให้เกิดการสูญหายจากสังคมไทยไป

5. **การพัฒนาสังคมในด้านสาธารณูปโภคและระบบนิเวศ** พระสงฆ์ผู้บริหารต้องมีความรู้เรื่องนวัตกรรม กล่าวคือการก่อสร้างอาคารศาสนสถานต่าง ๆ และจัดสร้างให้เหมาะสม

กับประโยชน์ในการใช้สอย ควรเน้นประโยชน์ใช้สอยมากกว่าความสวยงามในการก่อสร้าง ไม่ควรสร้างความลำบากกับพุทธศาสนิกชน ไม่ควรมีการเรียไร ควรหาทุนทรัพย์ที่เกิดจากศรัทธา จะต้องไม่เป็นผู้ทำลายระบบนิเวศให้เกิดความสูญเสีย

6. การพัฒนาสังคมในด้านสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์ควรทำหน้าที่ในการรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ทุกคนได้มีส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาและทำกิจกรรมในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญและจำเป็นที่ต้องมีสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับชุมชน โดยชุมชนมีความรักและความห่วงแทนในการอนุรักษ์สิ่งนี้เอาไว้ให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าแก่การปกป้องและคุ้มครองไม่ให้ใครมาทำลายสิ่งแวดล้อม ให้ทำเป็นเป็นว่าสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ต้องช่วยกันรักษาและอนุรักษ์เอาไว้ให้คนรุ่นต่อไปได้เห็นคุณค่าและยังรักษาสืบต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาบทบาทการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระครูประภักศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร)
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบในการทำบทบาทและหน้าที่ของนักบริหารของพระครูประภักศธรรมวิธาน (มิ่ง ปภสฺสโร) กับพระสงฆ์รูปอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหธรรม.
- พ่วง สุวรรณรัฐ. (2553). ทศนะเกี่ยวกับโครงการอบรมพระภิกษุส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น รายงานกิจการโครงการอบรมพระภิกษุเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงนครการพิมพ์.